

ЕТНОКУЛТУРНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ КЪМ 7 СЕПТЕМВРИ 2021 ГОДИНА

Окончателни данни

Етнокултурните характеристики на населението са обект на наблюдение от началото на 135-годишната история на преброяванията в страната.

При преброяванията използваните дефиниции и методология, както и формирането на въпросите и отговорите в преброителната карта са изцяло съобразени с основните принципи и препоръки на ООН, свързани с изучаването на населението по етнически и религиозни признаци:

- ✓ Доброволност на отговорите;
- ✓ Самоопределение;
- ✓ Възможност за свободно записан отговор.

Самоопределение по етнос

Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език.

Тенденциите в демографските процеси, обуславящи измененията в броя и структурите на населението, се отразяват върху всички етнически групи в страната. В резултат на това намалява абсолютният брой на населението и на трите основни етнически групи, както и не настъпват съществени изменения в етническата структура между последните две преброявания.

Към 7 септември 2021 г. в област Кърджали **българската етническа група** обхваща 37 383, или 29.0% от лицата, отговорили на въпроса за етническа принадлежност. В сравнение с 2011 г. дялът на тази група намалява с 1.2 процентни пункта.

Към **турската етническа група** са се самоопределили 83 280, или 64.5% от отговорилите лица. Относителният им дял намалява с 1.7 процентни пункта в сравнение с 2011 година.

Към **ромския етнос** са се самоопределили 1354, или 1.0% от отговорилите лица. Относителният дял на населението от тази етническа група остава непроменен в сравнение с 2011 година.

Към **други етнически групи** са се самоопределили 2 130 души, или 1.7%.

Лицата, които са посочили, че **не могат да се самоопределят**, са 640 (0.5%). Отговор „**Не желая да отговоря**“ са отбелязали 4 269, или 3.3% от отговорилите лица.

Териториално разпределение по етническо самоопределение

Българската етническа общност преобладава във всички области на страната с изключение на областите Кърджали и Разград, където тя формира съответно 29.0 и 39.7% от населението на областта.

Лицата, самоопределили се към турската етническа общност, са концентрирани териториално главно в областите Кърджали (64.5%), Разград (50.4%), Търговище (37.7%), Силистра (37.1%) и Шумен (31.3%). Общо в петте области живее почти половината от населението, самоопределило се към турската етническа група - 48.4%.

Лицата от ромската етническа група са разпределени териториално във всички области на страната. Най-голям е дялът на ромския етнос в областите Сливен - 15.3%, и Монтана - 11.5%, следвани от Шумен - 8.0%, Добрич - 7.2%, и Ямбол - 7.1%.

1. Население по етническа принадлежност и по общини в област Кърджали към 7 септември 2021 година

Общини	Общо	Етническа група				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
		българска	турска	ромска	друга			
област Кърджали	141177	37383	83280	1354	2130	640	4269	12121
Ардино	11318	1678	7461	7	937	40	282	913
Джебел	8375	1253	5877	19	83	12	326	805
Кирково	20442	6956	10660	304	322	184	574	1442
Крумовград	16909	4193	10364	46	500	57	665	1084
Кърджали	62005	21517	31116	852	211	305	2080	5924
Момчилград	14353	1615	10598	124	75	29	302	1610
Черноочене	7775	171	7204	2	2	13	40	343

Населението от турската етническа група преобладава във всички общини на област Кърджали. Най-висок е относителният му дял в общините Черноочене (96.7%), Момчилград (83.2%), Джебел (77.6%) и Ардино (71.7%).

В общините с по-нисък относителен дял на турското население, българската етническа група е представена съответно: Кърджали (38.4%), Кирково (36.6%) и Крумовград (26.5%).

Над средния за областта дял - 1.0% за ромската етническа група е показан в община Кирково (1.6%) и в община Кърджали (1.5%).

В друга етническа група са се самоопределили по-голям брой лица, спрямо средното за областта, в общините Ардино (9.0%) и Крумовград (3.2%).

Към 7 септември 2021 г. в градовете на областта живеят 70.7% от българския, 28.8% от турския, 27.1% от ромския етнос и 16.9% от самоопределилите се от друг етнос.

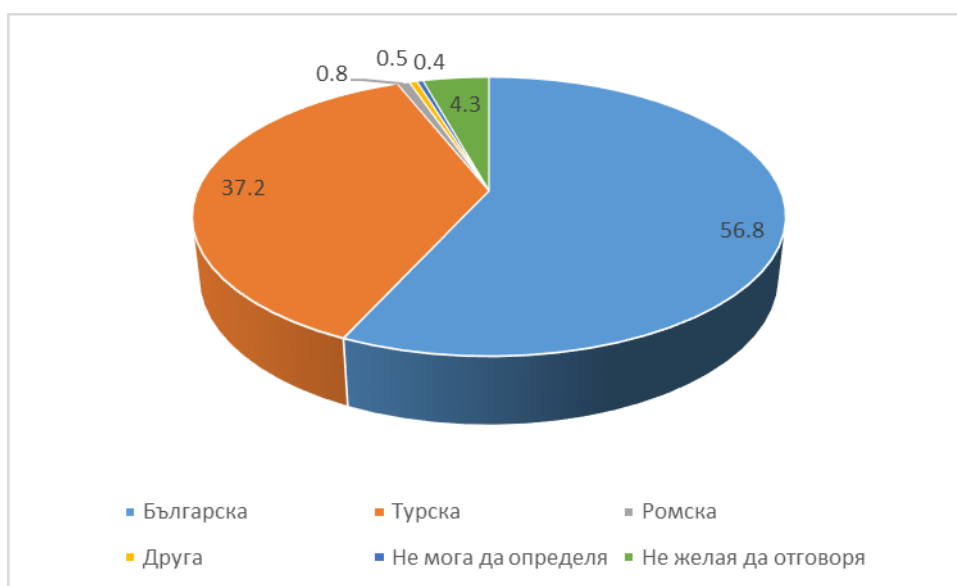
2. Население в градовете на област Кърджали по етническа принадлежност към 7 септември 2021 година

в градовете	Общо	Етническа група				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
		българска	турска	ромска	друга			
общо	59247	26442	23989	367	359	230	2365	5495
гр. Ардино	3387	797	2125	1	7	23	162	272
гр. Джебел	3044	376	2232	0	15	5	207	209
гр. Крумовград	4962	2903	1508	0	73	32	255	191
гр. Кърджали	40659	20871	13646	295	194	145	1570	3938
гр. Момчилград	7195	1495	4478	71	70	25	171	885

От цялото градско население на областта 49.2% е от българския етнос, 44.6% - от турския, и по 0.7% от ромския и от друг етнос.

Българският етнос е представен в градовете както следва: гр. Крумовград - 60.8%, гр. Кърджали - 56.8%, гр. Ардино – 25.6%, гр. Момчилград - 23.7% и гр. Джебел – 13.3%.

Фиг. 1. Население в град Кърджали по етническа принадлежност към 7 септември 2021 година

Възраст и етнос

Характерният за последните десетилетия процес на застаряване на населението засяга в най-голяма степен лицата от българската етническа общност. При тази група дялът на населението на 65 и повече навършени години е най-висок – 26.5%, а при турската и ромската етническа група е съответно 25.0% и 3.9%.

Сред трите основни етнически общности най-висок е дялът на младото население (0 - 14 навършени години) при ромите – 33.7% от самоопределилите се към този етнос. Почти три пъти по-малък е дялът на младите при турската етническа група (11.5%) и най-нисък е този дял при българската общност – 9.9%.

44.8% от лицата, които не могат да определят своята етническа принадлежност, и 22.3% от тези, които не желаят да отговорят, са на възраст до 14 навършени години.

Образование и етнос

Наблюдават се съществени различия в образователната структура на населението по етническа принадлежност. Докато при самоопределилите се като българи на седем и повече навършени години 77.5% са с високо образование (28.3% с висше и 49.2% със средно), то при населението от турската етническа група с високо образование са 44.3% (8.8% с висше и 35.5% със средно), а при ромския етнос относителният дял на този показател е 9.4%, съответно 0.5% с висше и 8.9% със завършено средно образование.

В сравнение с 2011 г. и при трите основни етнически групи се наблюдава положителна тенденция на увеличаване на абсолютния брой и относителния дял на лицата със завършено висше и средно образование. За десет години дялът на населението със завършено висше и средно образование нараства с 8.8 процентни пункта сред българската, с 13.5 сред турската и с 5.1 процентни пункта сред ромската етническа група.

От лицата на 15 и повече навършени години никога не са посещавали училище 0.3% от самоопределилите се към българската етническа група, 2.1% от турската и 8.4% от ромската етническа група.

Децата в задължителна училищна възраст (7 - 15 навършени години), останали извън образователния процес, са 7.8% при ромската общност, 4.6% при самоопределилите се към „друга“, 2.6% при турската и 0.8% при българската етническа група в тази възраст.

Грамотността се определя като умението да се чете и пише с разбиране на прочетеното и написаното. Към 7 септември 2021 г. в областта 20.2% от самоопределилите се към ромската етническа група на възраст 9 и повече навършени години са неграмотни. Този дял е 3.3% и 0.4% съответно за самоопределилите се към турската и българската етническа група.

Икономическа активност и етнос

Данните за икономическите характеристики на населението се отнасят до положението на лицата на пазара на труда през седмицата, предхождаща критичния момент на преброяването - 31 август - 6 септември 2021 година.

Налице са значителни различия по отношение на участието на пазара на труда на лицата от различните етнически групи. Най-висока е заетостта във възрастовата група от 15 до 64 навършени години при българската етническа група с коефициент на заетост 61.1%, а най-нисък е този показател при ромската етническа група – 17.9%.

Безработицата е най-висока сред самоопределилите се от ромската етническа група. 28.8% от икономически активните лица от този етнос са били безработни през наблюдавания период. 17.9% от икономически активните на възраст 15 - 64 навършени години от турската етническа група също са били безработни през наблюдавания период. Най-нисък е този показател при самоопределилите се от българската етническа група – 8.3% от икономически активните лица.

Майчин език

Майчиният език е вторият традиционно изучаван при преброяванията етнокултурен признак.

Майчиният език е първият език, усвоен у дома в най-ранно детство.

В област Кърджали българският е майчин език за 39 062 души, или 30.6% от населението, турският - за 83 293 души, или за 65.3%, и ромският - за 1198 души, или за 0.9% от отговорилите на въпроса.

Друг майчин език са посочили 274 души, или 0.2%.

Лицата, които са посочили, че **не могат да определят** майчиния си език са 335 (0.3%). Отговор „**Не желая да отговоря**“ са отбелязали 3322, или 2.7% от отговорилите лица.

Връзката между етническото самоопределение и самоопределянето по майчин език е силно изразена.

Най-еднородна по майчин език е турската етническа група - сред отговорилите и на двата въпроса за етнос и майчин език 82 246 души (99.5%) посочват турския за майчин език, 317 (0.4%) – българския, 38 (0.0%)- ромски и 2 души (0.0%) - друг език.

Сред самоопределилите се към българската етническа група за 35 838 души (98.4%) майчин език е българския, за 443 (1.2%)- турския, за 2 (0.0%) - ромски и за 38 (0.1%) - друг език.

Ромската етническа група е малко по-разнородна в своето самоопределение по майчин език:

- 1 114 души, или 83.9%, са посочили ромския за майчин език;
- 193, или 14.5% - турски.
- 19, или 1.4% - български;

3. Население по майчин език и по общини в област Кърджали към

7 септември 2021 година

Общини	Общо	Майчин език				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказан
		български	турски	ромски	друг			
област Кърджали	141177	39062	83293	1198	274	335	3322	13693
Ардино	11318	2642	7432	7	11	16	227	983
Джебел	8375	1341	5859	21	8	7	276	863
Кирково	20442	7365	10711	230	9	61	433	1633
Крумовград	16909	4870	10437	12	31	30	322	1207
Кърджали	62005	21141	31146	803	198	183	1761	6773
Момчилград	14353	1529	10539	125	15	24	267	1854
Черноочене	7775	174	7169		2	14	36	380

Териториалното разпределение на населението според посочения майчин език до голяма степен е идентично с разпределението по етническа принадлежност.

Вероизповедание

Вероизповеданието е принадлежността на лицето към дадена група, обособена исторически и характеризираща се с извършването на определени религиозни обреди (източноправославни, католически, протестантски, мюсюлмански и други).

4. Население по вероизповедание и по общини в област Кърджали към

7 септември 2021 година

Общини	Общо	Вероизповедание				Нямам	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказано
		християнско	мюсюлманско	юдейско	друго				
област Кърджали	141177	19872	88705	21	24	1902	3518	13442	13693
Ардино	11318	135	9370	-	3	53	167	607	983
Джебел	8375	170	6067	3	3	21	136	1112	863
Кирково	20442	186	14009	7	3	427	768	3409	1633
Крумовград	16909	1523	11734	4	4	526	374	1537	1207
Кърджали	62005	17141	30002	7	7	717	1783	5575	6773
Момчилград	14353	572	10464	-	4	155	197	1107	1854
Черноочене	7775	145	7059	-	-	3	93	95	380

Лицата, самоопределили се към християнско вероизповедание, са 19 872, или 15.6% от отговорилите на въпроса. Сред тях преобладават източноправославните християни – 19 607, или 98.7% от посочилите християнско вероизповедание, следват лицата с протестантско вероизповедание - 125 (0.6%), католическо – 93 (0.5%) и 15 (0.1%) са посочили арменско апостолическо вероизповедание. Отговорът „друго християнско“ са избрали 32, или 0.2% от отговорилите на въпроса.

Мюсюлманско вероизповедание са посочили 88 705 лица, или 69.6%, юдейско - 21, а други вероизповедания изповядват 24 лица.

Към 7 септември 2021 г. 1 902 (1.5%) лица са отговорили, че нямат вероизповедание, 3 518 (2.8%) са изпитали затруднения да определят своето вероизповедание, а 13 442 (10.5%) са отбелязали отговор „не желая да отговоря“.

Възрастовото разпределение на лицата, самоопределили се към различните вероизповедания показва, че най-висок е относителният дял на възрастните (65+ години) при лицата, изповядващи християнско вероизповедание – 31.7%, а най-нисък - при тези посочили „нямам“ вероизповедание (14.2%).

Сходно с разпределението по етническа принадлежност, където най-висок е дялът на лицата на възраст до 14 навършени години в категорията „не мога да определя“ – 46.1% от посочилите този отговор.

Делът на лицата, които директно отговарят, че нямат вероизповедание от общо отговорилите на въпроса за вероизповеданието намалява от 2.3% през 2011 г., на 1.5% през 2021 г.

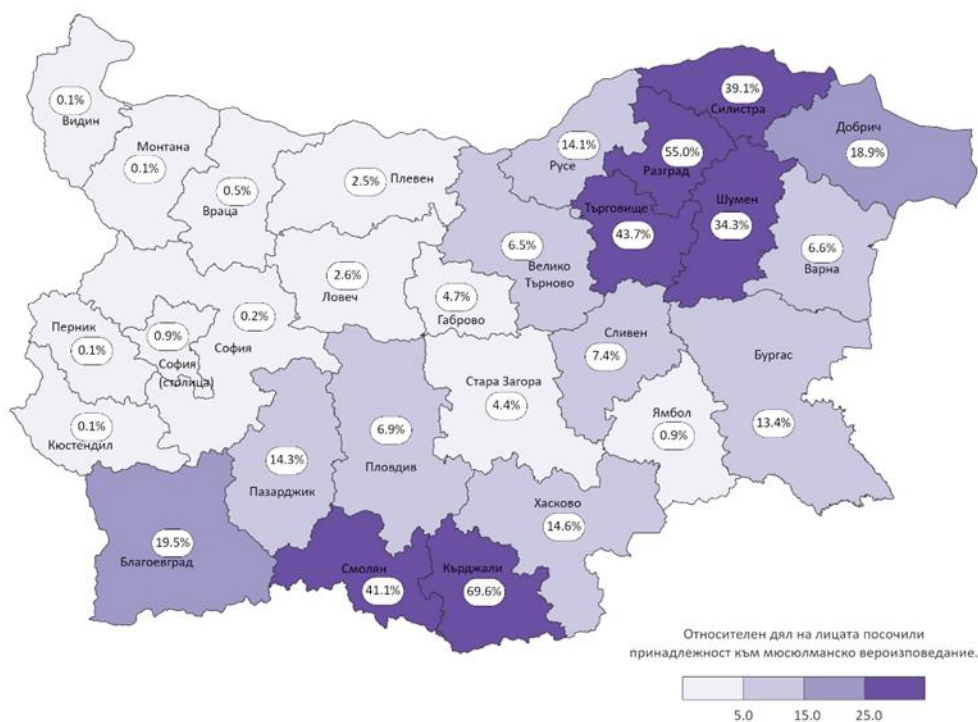
Вероизповедание и етнос

При лицата, самоопределили се към българската етническа група, 19 319 души, или 53.0%, са с източноправославно вероизповедание, 79 (0.2%) - с католическо, 113 (0.3%) - с протестантско, и 6 456 (17.7%) - с мюсюлманско вероизповедание. Отговор „нямам“ са посочили 1 578 (4.3%) лица, а „не мога да определя“ – 1 722, или 4.7% от самоопределилите се към българската етническа група.

За 78 979 души (95.5%) от самоопределилите се към турската етническа група отбелязаното вероизповедание е мюсюлманско, 95 (0.2%) са с християнско вероизповедание, 220 (0.3%) от тази етническа група са посочили, че нямат вероизповедание, 1 119 (1.4%) не могат да се самоопределят.

Лицата, самоопределили се към мюсюлманско вероизповедание, са концентрирани предимно в областите Кърджали (69.6%), Разград (55.0%), Търговище (43.7%), Смолян (41.1%), Силистра (39.1%) и Шумен (34.3%). Най-нисък е този дял в областите Видин, Монтана, Перник и Кюстендил - по 0.1% от отговорилите на въпроса.

Фиг. 2. Относителен дял на лицата, самоопределили се към мюсюлманско вероизповедание, по области към 7 септември 2021 година

Сред самоопределилите се към ромската етническа група преобладават тези с мюсюлманско вероизповедание - 627, или 47.2%. Не желаят да отговорят 410 (30.9%), отговор „не мога да определя“ – са посочили 239 (18.0%). 30 души (2.2%) са се самоопределили с християнско вероизповедание, „нямам“ вероизповедание са отбелязали 21 души (1.6%).

Най-висок е дялът на лицата, които са декларирали, че не желаят да посочат вероизповеданието си сред ромската етническа група – 30.9%. Сред лицата, самоопределили се към българската етническа група не желаят да посочат вероизповеданието си 19.6%, а в турската - 2.7% от лицата.

Религиозност

Религиозността е миросглед и поведение, нагласи и обичаи, основани на вярата в божествено или висше същество, свръхестествени сили, както и съвкупност от морални норми, практики, ценности, институции и ритуали, съпровождащи този миросглед.

В област Кърджали наблюдаваме доста по-висока религиозност на населението спрямо отразената средно за страната (51.4%)

Към 7 септември 2021 г. в областта 95 744, или 75.1% от отговорилите на въпроса „Религиозен ли сте?“, са отбелязали „да“, 6.5% са отбелязали „не“, 6.7% „не мога да определя“, а 11.7% са избрали отговор „не желая да отговоря на въпроса“.

Комбинирането на въпросите за вероизповедание и религиозност показва, че 90.3% от самоопределилите се към мюсюлманско вероизповедание са посочили, че са религиозни (при 77.6% за страната), а при самоопределилите се към християнско вероизповедание този дял е 70.7% (при 59.1% за страната).